

Klimowski, Jan

Jubileusze fabryk

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 14/1, 212-213

1969

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.



Górnictwo-Hutniczej i Muzeum Archeologicznego w Krakowie — członkowie Zespołu Historii Polskiej Techniki Hutniczej i Odlewniczej Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN.

Oprócz dymarek na uczestników imprezy czekało wiele innych atrakcji: przez zrekonstruowaną prastarą osadę puszczańską przewijały się regionalne kapele i zespoły taneczne, a wieczorem nastrojowe widowisko wprowadzało w świat dawno żyjących ludzi.

Doskonały kontrast, a jednocześnie uwypuklenie szybkiego rozwoju ziemi kieleckiej, dawała wystawa najnowszej produkcji kieleckich zakładów przemysłowych.

Dymarki 68 — pod takim hasłem prasa pisała o tej imprezie — udały się, i to z dwu powodów. Po pierwsze — Zespół Historii Polskiej Techniki Hutniczej i Odlewniczej zyskał nowe materiały do badań, a po drugie — społeczeństwo przy godziwej rozrywce zyskało dużo rzetelnych wiadomości o pradziejach naszego hutnictwa.

Wacław Róžański

JUBILEUSZE FABRYK

W drugim i trzecim kwartale 1968 r. obchodzono trzy jubileusze znanych zakładów przemysłu metalowego: 90-lecie Fabryki Obrabiarek w Dąbrowie Górniczej, 100-lecie Fabryki Pomp w Lesznie i 170-lecie Fabryki Urządzeń Mechanicznych „Poręba” w Porębie koło Zawiercia.

Dąbrowska Fabryka Obrabiarek, która swą rocznicę obchodziła 6.IV.1968, jest jednym z najstarszych zakładów Zagłębia Dąbrowskiego. Obecnie specjalizuje się ona w produkcji wiertarko-frezarek, znajdujących nabywców także w przodujących krajach przemysłowych. Założona w 1868 r. Fabryka Pomp w Lesznie pierwotnie była producentem pomp ręcznych dla gospodarstw wiejskich, a ostatnio przeistoczyła się w nowoczesny zakład, produkujący (także na eksport) urządzenia wysoko zmechanizowane, stosowane do systemów ogrzewniczych w blokach mieszkalnych, pompy do wody morskiej dla statków i inne agregaty stacjonarne i przewoźne. Załogi obu fabryk umiejętnie łączą szacunek dla tradycji z ambitnym dążeniem do realizacji postulatów nowoczesności i postępu.

Na szczególne jednak podkreślenie zasługuje jubileusz 170 lat istnienia zakładów w Porębie, w szerokim zakresie zajęto się tu bowiem zebraniem materiałów z długoletniej historii przedsiębiorstwa, jednego z najstarszych zakładów przemysłu metalowego w Polsce. W wydanym we wrześniu 1968 r. skrypcie, zawierającym referaty jubileuszowej konferencji technicznej, pomieszczono m.in. sporo wiadomości historycznych, stanowiących cenny przyczynek do — nie dość jeszcze opracowanych — dziejów przemysłu w Polsce. Należy tu przede wszystkim wymienić referat Jana Hierowskiego¹ *170 lat działalności zakładów „Poręba”*, nawiązujący także do wcześniejszych, bo XV w. sięgających, tradycji Kuźnic Niweckich, następującą pracę Teresy Morawskiej *Obrabiarki ze znakiem firmowym „Poręba”*, Zbigniewa Gawkowskiego *Kronika zakładowego koła SIMP przy FUM „Poręba” w Porębie*, Euzebiusza Filipeckiego *Działalność koła STOP przy FUM „Poręba”* oraz S. Wacowskiego *170 lat odlewnictwa w FUM „Poręba”*.

Byłoby ze wszech miar pożądane, aby zainteresowanie historią przemysłu i techniki, jakie budzi się niejednokrotnie w załogach fabrycznych przy rozmaitych jubileuszowych okazjach, czasami pozostawiając trwalszy ślad: referaty i książki pamięt-

¹ W skrypcie imię podano błędnie jako Zdzisław. Artykuł J. Hierowskiego *Najstarsza fabryka w Polsce. 170 lat FUM „Poręba”* ukazał się poza tym w nrze 42/1968 „Przeglądu Technicznego”.

kowe, stabilizowało się na codzien w postaci troski o gromadzenie i zachowanie za-
 bytków dawnej techniki, archiwaliów fabrycznych i innych materiałów², które
 będą mogły stanowić podwalinę przyszłych syntez historycznych.

Jan Klimowski

K R O N I K A Z A G R A N I C Z N A

ZGROMADZENIE OGÓLNE MIĘDZYNARODOWEJ AKADEMII HISTORII NAUKI

W dniu 31 sierpnia 1968 r., w ostatnim dniu XII Międzynarodowego Kongresu
 Historii Nauki odbyło się Zgromadzenie Ogólne Międzynarodowej Akademii Historii
 Nauki. Wśród 52 obecnych na posiedzeniu członków rzeczywistych i koresponden-
 tów Akademii było 4 Polaków: członek rzeczywisty prof. B. Suchodolski oraz człon-
 kowie korespondenci: prof. B. Olszewicz, prof. E. Olszewski i prof. W. Voisé, nie-
 obecny był zatem jedynie członek korespondent prof. H. Barycz.

Posiedzenie rozpoczęło się od przypomnienia zmarłych w ciągu ostatniego trzech-
 lęcia członków Akademii, niektórym zaś z nich poświęcono specjalne wspomnienia;
 m.in. prof. M. T. d'Alverny (Francja) omówiła zasługi naukowe dawnego wiceprze-
 wodniczącego Akademii, prof. A. Birkenmajera, a prof. S. W. Szuchardin (ZSRR) —
 osiągnięcia badawcze doc. M. Radwana¹.

Po rozdaniu dyplomów nowym członkom Akademii jej przewodniczący prof.
 A. P. Juszkiewicz oraz jej dożywotni sekretarz prof. P. Costabel² przedstawili spra-
 wozdanie z działalności Akademii, przypominając w szczególności o utworzeniu dwu
 nagród³, które zostały w 1968 r. przyznane po raz pierwszy i wręczone na posiedze-
 niu. Medal Koyrégo otrzymał prof. D. T. Whiteside (Wielka Brytania) za wydanie
 dwu tomów *Matematycznych prac I. Newtona*, a nagrodę w konkursie dla młodych
 historyków nauki — S. Demidow (ZSRR) za rozprawę *Rozpowszechnienie, zakres
 i granice metody aksjomatycznej w nauce współczesnej na przykładzie geometrii*⁴.

W następnym punkcie porządku dziennego przeprowadzono nowelizację statutu
 Akademii oraz wezwano wszystkich członków do prenumerowania kwartalnika
 „Archives Internationales d'Histoire des Sciences”, który na mocy porozumienia
 z Sekcją Historii Nauki Międzynarodowej Unii Historii i Filozofii Nauki stał się
 wspólnym organem tej organizacji oraz Akademii.

Zgromadzenie Ogólne dokonało wreszcie wyboru władz Akademii. Na przewod-
 niczącego powołano dotychczasowego wiceprzewodniczącego prof. Alistaira C.
 Crombiego (Wielka Brytania), historyka nauki z Oksfordu, znanego w Polsce przede
 wszystkim z przekładu jego książki *Nauka średniowieczna i początki nauki nowożyt-
 nej*⁵. Wiceprzewodniczącymi Akademii zostali: prof. Marshall Clagett (Stany Zjed-

² Por. w dziale *Z czasopism* niniejszego numeru (s. 166) notatkę *Historia techniki
 w muzeach zakładowych*.

¹ Por. nekrologi prof. A. Birkenmajera i doc. M. Radwana w nrach 1/1968 i 3/1968
 „Kwartalnika”.

² Por. informację *Nowe władze Międzynarodowej Akademii Historii Nauki*
 w nrze 4/1965 „Kwartalnika”, s. 676.

³ Por. informację o tych nagrodach w nrze 4/1966 „Kwartalnika”, s. 419.

⁴ Por. niżej informację o następnym konkursie Akademii dla młodych history-
 ków nauki.

⁵ Warszawa 1960, por. recenzje o tym dwutomowym dziele w nrze 3/1962 „Kwar-
 talnika”, ss. 363—372.